

“TASDIQLAYMAN”
“IXTISOSLASHGAN MALAKA
OSHIRISH MUASSASASI” MChJ

Direktori
I. Iminov
“26” noyabr 2025 yil

“IXTISOSLASHGAN MALAKA
OSHIRISH MUASSASASI” MChJ

O‘quv kursi va xizmati bo‘yicha;
“Stomatologiyada hamshiralik ishi”
Malaka oshirish kurslari
O‘quv dasturi

Tuzuvchi:

Kimsanova Irodabonu Zafarjon qizi

KIRISH

Stomatologiyada hamshiralik ishi

1-MODUL: Stomatologik muhitda hamshiralik ishining asoslari

- Stomatologiya bo'limining tarkibi va ish tartibi
 - Hamshiraning asosiy vazifalari: qabul jarayoni, tayyorgarlik, kuzatish
 - Bemor bilan muloqot, axborot va rozilik masalalari
 - Tibbiy axloq va kasbiy madaniyat, bemor maxfiyligini saqlash
 - Bemorni qabulga tayyorlash: holatini to'g'ri joylashtirish, kartani yuritish
-

2-MODUL: Stomatologik asboblarning va yordamchi vositalar bilan ishlash

- Davolash, diagnostika, jarrohlik, protez va ortodontik asboblarning turlari
 - Asboblarning to'plami, ularni ajratish, tayyorlash va sanab chiqish
 - Asboblarni sterilizatsiya va dezinfektsiyalash qoidalari
 - Materiallar: plombalar, silantlar, kislotalar, ganchlar, bir martalik vositalar
 - Shprits, nasos, sug'orish tizimlari bilan ishlash tartibi
-

3-MODUL: Infeksiyalardan himoyalash va xavfsizlik choralari

- Aseptika va antiseptika: stomatologik muhitda xususiyatlari
 - Qo'l gigiyenasi, himoya kiyimlari, niqob, ko'zoynak, steril qo'lqoplar bilan ishlash
 - Bemor va tibbiyot xodimi orasida infeksiya xavfi va profilaktika
 - Tibbiy chiqindilarni ajratish, igna va o'tkir asboblarning bilan ishlash
 - Stomatologik kabinetni ish kuniga tayyorlash va yakuniy tozalash
-

4-MODUL: Stomatologik muolajalarda hamshiraning ishtiroki va hujjat yuritish

- Davolash, jarrohlik va protez ishlarida hamshiraning roli
- Shifokorga yordam: asbob uzatish, og'iz bo'shlig'ini tayyorlash va yoritish
- Bemorning ahvolini kuzatish: og'riq, allergik reaksiya, qon ketish
- Qabul kartasi, stomatologik karta, sarflangan materiallar ro'yxati
- Favqulodda holatlarda harakat tartibi: hushsiz qolish, bo'g'ilish, qon bosimi ko'tarilishi

1-MODUL: Stomatologik muhitda hamshiralik ishining asoslari

Davomiyligi: 12 akademik soat

Modul turi: Nazariy + amaliy (rol-o'yin, muhit bilan tanishish)

Maqsad:

Tinglovchilarda stomatologik bo'limda faoliyat yurituvchi hamshiralarning asosiy kasbiy vazifalari, muassasa ichki tartibi, bemor bilan ishlashdagi muloqot madaniyati, axloqiy va tashkiliy normalar bo'yicha bilim va ko'nikmalarni shakllantirish.

Modul mazmuni:

1. Stomatologik bo'lim va kabinetlarning tuzilishi

- Terapevtik, jarrohlik, ortopedik va ortodontik kabinetlarning vazifalari
- Steril va nosteril zonalar, texnik xona, asboblarni saqlanadigan joy
- Ish kunining rejasi: qabulga tayyorgarlik, tartib, tozalash va hisobot

2. Hamshiraning stomatologik amaliyotdagi roli

- Bemorni qabulga tayyorlash: holatini to'g'ri joylashtirish, fiziologik holatni kuzatish
- Shifokorga yordam: material va vositalarni tayyorlash
- Operatsion jarayonlarga tayyorlov: steril asboblarni, sug'orish tizimi
- Ish kunini to'g'ri rejalashtirish, navbatchilikda zimma vazifalari

3. Kasbiy axloq va muloqot madaniyati

- Bemor bilan muloqot: murojaat etish, holatini tushuntirish, savollarga aniq javob berish
- Bemor roziligi, axborot berish tartibi (shifokor topshirig'i asosida)
- Maxfiylik, axloqiy xulq, sog'liq holatini e'lon qilmaslik mas'uliyati
- Salbiy vaziyatlarda (og'riq, norozilik, kechikish) xotirjam yondashuv

4. Ish hujjatlari va ichki tartibga rioya qilish

- Bemor ro'yxat daftari, kunlik qabul jurnali bilan ishlash
- Kartalarni yuritish, ularni topshirish va arxivga jo'natish tartibi
- Shaxsiy ish joyini tayyorlash va gigiyenik holatini nazorat qilish

Amaliy mashg'ulotlar:

- Stomatologik kabinetdagi zona va jihozlar bilan tanishish
 - “Bemorni qabulga tayyorlash” ssenariysi asosida rol-o'yin
 - Ish kunini boshlash uchun kerakli qadamlar: sanitariya, asboblari, himoya vositalari
 - Muloqot etikasi: “og'riqdan xavotirlangan bemor bilan suhbat” mashqi
-

Modul yakuniy natijalari:

Tinglovchi:

- Stomatologik bo'limning tuzilishini, ish rejimini va asosiy tartiblarini biladi
- Hamshiraning funksional vazifalarini va ularga javobgarlik darajasini tushunadi
- Bemor bilan muloqot madaniyati va kasbiy etika normalariga amal qiladi
- Ish kunini tashkil etish, shaxsiy ish joyini sanitariya qoidalariga muvofiq tayyorlay oladi

2-MODUL: Stomatologik asboblari va yordamchi vositalari bilan ishlash

Davomiyligi: 12 akademik soat

Modul turi: Nazariy + amaliy mashg'ulotlar (asboblari va materiallar bilan ishlash)

Maqsad:

Tinglovchilarda stomatologik asboblari, apparatlar, sarflanadigan materiallar va ularning ishlatilishi, sterilizatsiyasi hamda xavfsiz muomalasi bo'yicha chuqur bilim va amaliy ko'nikmalarni shakllantirish.

Modul mazmuni:

1. Asosiy stomatologik asboblari va ularning vazifalari

- Terapevtik stomatologiya: og'iz ko'zgusi, zond, ekskavator, shprits, turbindrill
- Jarrohlik stomatologiyasi: skalpel, elevator, pichoq, to'qima ushlagichlar

- Ortopedik stomatologiya: silant qistirgich, vositachilar, ganch qoliplar
- Asboblarning to'plami va har bir amaliyotga mos tayyorlash

2. Yordamchi vositalar va texnik uskunalar

- Sug'orish-surtish moslamalari, tupukso'rgich, stomatologik stul boshqaruvi
- Ko'zgular, steril choyshablar, stomatologik lampa va tutib turuvchi elementlar
- Ishlatiladigan plombalar, pastalar, bondlar, kislotali vositalar va ularning saqlanishi

3. Asbob va materiallarni tayyorlash va sterilizatsiya qilish

- Avtoklavlash, quruq issiqlik, kimyoviy sterilizatsiya usullari
- Asboblarni saralash, yuvish, qadoqlash va steril paketlarga joylashtirish
- Sterilizatsiya monitoringi (indikatorli lenta, vaqtni belgilash)
- Steril va nosteril zonalarning ajratilishi

4. Bir martalik materiallar va ularni boshqarish

- Qo'lqoplar, shpritslar, salfetaklar, niqoblar, aspiratsiya naychalari
- Sarflanish hisobini yuritish: hisob daftariga qayd qilish
- Yaroqlilik muddatini nazorat qilish, zaxirani yangilab borish

Amaliy mashg'ulotlar:

- Stomatologik asbob to'plamlarini yig'ish va tartiblash
- Asboblarni bilan to'g'ri usullarda ishlash mashqlari (uzatish, tutish)
- Sterilizatsiyaga tayyorlash: saralash, yuvish, qadoqlash, belgilash
- Sarflanadigan materiallar qutisini to'ldirish va ro'yxatini tuzish

Modul yakuniy natijalari:

Tinglovchi:

- Stomatologik asboblarning nomi, vazifasi va turiga qarab farqlay oladi
- Yordamchi texnika va materiallar bilan xavfsiz ishlash ko'nikmasiga ega bo'ladi
- Sterilizatsiya jarayonining barcha bosqichlarini to'g'ri bajara oladi
- Bir martalik vositalarni to'g'ri boshqaradi va zaxiralarni nazorat qiladi

3-MODUL: Infeksiyalardan himoyalash va xavfsizlik choralari

Davomiyligi: 12 akademik soat

Modul turi: Nazariy + amaliy (simulyatsiyalar, gigiyena va chiqindilar bilan ishlash mashqlari)

Maqsad:

Tinglovchilarda stomatologik amaliyotda uchraydigan infeksiyon xavflarni oldini olish, aseptika va antiseptika qoidalariga qat'iy rioya qilish, xavfsiz muhitda ishlash hamda tibbiy chiqindilarni to'g'ri ajratish bo'yicha mustahkam amaliy ko'nikmalarni shakllantirish.

Modul mazmuni:

1. Infeksiyadan himoya asoslari

- Og'iz bo'shlig'ida uchraydigan yuqumli agentlar (VGS, VGS+, HBV, HCV, COVID-19)
- Infeksiyon xavfga ega bemorlar bilan ishlash protokoli
- Xodimdan bemorga va bemordan xodimga infeksiya o'tishini cheklash chorasi

2. Aseptika va antiseptikaning stomatologiyadagi xususiyatlari

- Qo'lni yuvish va antiseptik ishlov berish tartibi (ish boshlash, bemor o'rtasi, ish tugashi)
- Himoya vositalari: qo'lqop, niqob, ko'zoynak, yuz niqoblari, steril kiyim
- Asboblarning yuzalarni ishlov berish: operatsiya oldi va keyingi tozalash
- Sug'orish tizimi, ish joyi, lampa va jihozlar sirtini dezinfeksiya qilish

3. Tibbiy chiqindilarni ajratish va utilizatsiya qilish

- Chiqindilar tasnifi: A – umumiy, B – infeksiyali, C – o'tkir/biologik xavfli
- Ignalar, ampulalar, shpritslar bilan ishlash va ularni xavfsiz yo'qotish tartibi
- Rangsiz/rangli konteynerlar, belgilar, qadoqlash tartibi
- Utilizatsiya bo'yicha hisob-kitob yuritish, topshirish protokoli

4. Kasbiy xavfsizlik va favqulodda holatga tayyorgarlik

- Bemor og'ir reaksiya berganda harakatlar ketma-ketligi
- Igna bilan shikastlanish holatida birinchi yordam va xabar berish tartibi

- Ish joyidagi xavfsizlik belgilarini bilish, xodimning shaxsiy himoya mas'uliyati
-

Amaliy mashg'ulotlar:

- Qo'lni yuvish va antiseptik ishlov berish bosqichlarini bajarish
 - Himoya vositalarini to'g'ri kiyish va yechish ketma-ketligi
 - Tibbiy chiqindilarni to'g'ri ajratish (modellangan chiqindilar bilan)
 - Ish joyini dezinfeksiya qilish: stomatologik kreslo, lampa, asboblarni yuviladigan yuzalar
-

Modul yakuniy natijalari:

Tinglovchi:

- Infektsion xavflarni baholay oladi va profilaktik choralarni ko'radi
- Aseptika va antiseptikaga qat'iy amal qiladi
- Himoya vositalarini to'g'ri qo'llaydi
- Tibbiy chiqindilarni tasniflaydi va xavfsiz yo'q qilishni biladi
- Kasbiy xavfsizlikka mas'uliyat bilan yondashadi

4-MODUL: Stomatologik muolajalarda hamshiraning ishtiroki va hujjat yuritish

Davomiyligi: 12 akademik soat

Modul turi: Nazariy + amaliy (jarayonli kuzatuv, hujjatlar bilan ishlash)

Maqsad:

Tinglovchilarda stomatologik muolajalar davomida hamshiraning ishtirok etish qoidalari, shifokorga yordam berish ketma-ketligi, bemorning holatini nazorat qilish, muolajadan keyingi xizmatlar va zarur tibbiy hujjatlarni yuritish bo'yicha aniq bilim va ko'nikmalarni shakllantirish.

Modul mazmuni:

1. Stomatologik muolajalarda hamshiraning ishtiroki

- Terapevtik muolajalarda: og‘iz bo‘shlig‘ini tayyorlash, sug‘orish vositalarini boshqarish
- Jarrohlik muolajalarda: asbob uzatish, steril zonani saqlash, qon to‘xtatish vositalarini tayyorlash
- Ortopedik muolajalarda: qolip olishda yordam, vositalarni aralashtirish, ganch bilan ishlash
- Og‘iz gigiyenasi bo‘yicha profilaktik mashg‘ulotlarda yordam

2. Shifokorga yordam va jamoaviy muvofiqlik

- Asboblarni ketma-ketlikda, xavfsiz uzatish
- Og‘iz bo‘shlig‘ining yoritilishini ta‘minlash
- Tupukso‘rgich, sug‘orish, tozalash vositalarini boshqarish
- Favqulodda holatda tezkor harakat qilish va shifokorning ko‘rsatmasini bajara olish

3. Bemorning holatini kuzatish va xavfsiz muhitni saqlash

- Bemorning umumiy holatini nazorat qilish: yurak urishi, nafas, qon bosimi
- Allergik reaksiya, hushsiz qolish, qaltirash holatlarida choralar ko‘rish
- Og‘riq darajasini baholash va shifokorga xabar berish
- Bemorni muolajadan so‘ng kuzatish va maslahat berishda ishtirok

4. Hujjatlashtirish va hisobot yuritish

- Stomatologik karta (ambulator karta) bo‘yicha to‘ldiriladigan bo‘limlar
- Muolajada ishlatilgan materiallarni qayd etish: plombalar, dori vositalari, bir martalik materiallar
- Qabul jurnali, sarflangan materiallar ro‘yxati, kunlik smenani topshirish shakli
- Favqulodda holat yuz bergan taqdirda – alohida hisobot rasmiylashtirish tartibi

Amaliy mashg‘ulotlar:

- “Shifokor bilan jamoaviy ishlash” ssenariysi asosida mashq
 - Bemor kartasini to‘ldirish va ishlatilgan vositalarni qayd qilish
 - Muolajadan so‘ng bemorga ko‘rsatma berish (og‘zaki va yozma shaklda)
 - Operativ vaziyat mashqi: “Bemor og‘riqdan hushsiz qoldi – hamshiraning harakati”
-

Modul yakuniy natijalari:

Tinglovchi:

- Turli stomatologik muolajalarda shifokorga to‘g‘ri yordam bera oladi
- Bemor holatini kuzatish va favqulodda holatga javob berish qobiliyatiga ega bo‘ladi
- Muolajadan keyingi parvarish va maslahatni o‘zlashtiradi
- Zarur tibbiy hujjatlarni aniq va o‘z vaqtida to‘ldira oladi
- Jamoaviy muvofiqlikni saqlab, kasbiy mas’uliyat bilan ishlaydi

XULOSA

“Stomatologiyada hamshiralik ishi” o‘quv dasturi stomatologik amaliyotda ishtirok etuvchi hamshiralarni kasbiy jihatdan tayyorlash, infeksiyalardan himoyalash, stomatologik asbob-uskunalar bilan ishlash, bemor xavfsizligini ta’minlash va zarur hujjatlarni to‘g‘ri yuritish qobiliyatini shakllantirishga qaratilgan.

Kurs davomida tinglovchilar:

- Stomatologik kabinetning tashkil etilishi va unda hamshiraning funksiyalarini o‘rgandilar
- Asboblarni va sarflanadigan vositalarni tayyorlash, sterilizatsiya qilish va ulardan xavfsiz foydalanishni amaliyotda bajardilar
- Infeksiyalardan himoyalash bo‘yicha aseptika va antiseptika choralariga amal qilishni o‘zlashtirdilar
- Shifokorga muolaja davomida yordam berish, favqulodda holatlarda to‘g‘ri harakat qilish va zarur tibbiy hujjatlarni to‘g‘ri rasmiylashtirish ko‘nikmalariga ega bo‘ldilar

Dastur yakunida tinglovchilar stomatologik muhitda ishonchli, mustaqil va jamoa bilan muvofiqlikda ishlay oladigan, xavfsizlik va sanitariya talablariga to‘liq amal qiluvchi malakali hamshiralar sifatida faoliyat yuritishga tayyor bo‘ladilar.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

Mahalliy adabiyotlar:

1. O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash vazirligi – “Stomatologik amaliyotda hamshiralik ishi bo‘yicha metodik qo‘llanma”, Toshkent, 2021
2. Tibbiyot kollejlari uchun darslik – “Hamshiralik ishi. Stomatologiya bo‘yicha amaliy mashg‘ulotlar”, Toshkent, 2020
3. O‘zbekiston SSV – “Sterilizatsiya va dezinfeksiya tartiblari”, 2019

4. TTA – “Kasbiy etika va tibbiy axloq asoslari”, 2022

Xalqaro adabiyotlar:

5. WHO – “Oral Health Care Delivery and Safety”, 2020
6. CDC – “Guidelines for Infection Control in Dental Health-Care Settings”, 2003 (yangilangan 2019)
7. FDI World Dental Federation – “Chairside Assistance and Dental Teamwork”, 2021
8. OSHA – “Bloodborne Pathogens and Infection Control in Dentistry”, 2019

Elektron resurslar:

9. elib.tma.uz – Tibbiyot Akademiyalari Elektron Kutubxonasi
10. cdc.gov – AQSh Kasalliklarni Nazorat Markazi sayti
11. who.int – Jahon Sog‘liqni Saqlash Tashkiloti rasmiy sayti